

Covid-19 Salgını S¼recinde İntörn Hemşirelerde Genel zyeterlilik ve Mesleki Hazıroluşluk Durumu

Dr. Öğr. Üyesi Filiz ÖZKAN

Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fak¼ltesi, filizozkan@erciyes.edu.tr

ORCID: 0000-0002-7286-3548

zet

Amaç: Bu çalışma Covid-19 salgını s¼recinde intörn hemşirelerde genel zyeterlilik ve mesleki hazıroluşluk durumunu değerlendirmek amacı ile yapılmıştır.

Metod: Çalışma tanımlayıcı araştırma olarak, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fak¼ltesi 2021-2022 eğitim ğretim yılı g¼z ve bahar dönemi Intrn Uygulaması derslerini alan 173 ğrenci ile tamamlanmıştır. Çalışmada ğrencileri Tanımlayıcı Form, Genel z-Yeterlik lçeği ve Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı lçeği kullanılmıştır. Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Etik Kurulu'ndan (Tarih:26.04.2022; no: 174) etik izin alınmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin Genel z-Yeterlik lçeği toplam median değeri 32.0; Mesleki Hazır Oluşluk Algısı alt ölçekleri olan Mesleki uyum alt boyut median değeri 4.0; İletişim işbirliği alt boyut median değeri 4.5; Mesleki yeterlilik alt boyut median değeri 4.0 olarak saptanmıştır. Mesleki uyum, iletişim işbirliği ve mesleki yeterlilik ile mesleği seçme durumu, mesleği ile ilgili d¼ř¼ncesi ve salgının çalışma hayatını etkileme durumlarının istatistiksel olarak aralarındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0.05$). Öğrencilerin genel zyeterlilik ölçek puanları mesleki uyum ($\rho = 0.39$) ve iletişim işbirliği ($\rho = 0.34$) ve mesleki yeterlilik ($\rho = 0.37$) arasında pozitif ynl¼, zayıf ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Sonuç ve neriler: Salgın gibi akut s¼reçlerde Öğrencilerin z yeterlilik d¼zeyleri arttırılarak mesleki hazıroluşluklarının arttırılması nerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, İntörn Hemşire, zyeterlilik, Mesleki Hazıroluşluk, Salgın

General Self-Efficiency and Vocational Preparation Status Of Intern Nurse During The Covid-19 Epidemic

Abstract

Aim: This study was conducted to evaluate the general self-efficacy and professional readiness of intern nurses during the Covid-19 epidemic.

Method: As a descriptive study, the study was completed with 173 students who took the fall and spring semester Intern Practice courses of the Faculty of Health Sciences of Erciyes University in the 2021-2022 academic year. Students Descriptive Form, General Self-Efficacy Scale and Professional Readiness Perception Scale in Nursing were used in the study. Ethical permission was obtained from Erciyes University Social and Human Ethics Committee (Date: 26.04.2022; no: 174).

Results: Students' General Self-Efficacy Scale total median value was 32.0; The Occupational Fit sub-dimension median value of 4.0; Communication cooperation sub-dimension median value was 4.5; The median value of the professional competence sub-dimension was determined as 4.0. It has been determined that there is a statistically significant difference between professional adaptation, communication cooperation and professional competence, choosing the profession, his thoughts about his profession, and the effects of the epidemic on working life ($p \leq 0.05$). A positive, weak and significant relationship was found between the students' general self-efficacy scale scores, professional adjustment ($\rho = 0.39$), communication cooperation ($\rho = 0.34$) and professional competence ($\rho = 0.37$) ($p \leq 0.05$).

Conclusion and recommendations: It is recommended to increase the professional readiness of students by increasing their self-efficacy levels in acute processes such as epidemics.

Keywords: Covid-19, Intern Nurse, Self-efficacy, Professional Readiness, Epidemic

GİRİŞ

Ülkelerin değişen dünya koşullarına ayak uydurabilmesi, nitelikli insan gücüne bağlıdır. Bu doğrultuda ele alındığında, üniversiteler bilimsel araştırma yapmanın yanı sıra, toplumun sorunlarına çözüm üretecek nitelikli insan gücü ve meslek üyesi yetiştirme misyonunu, sorumluluğunu üstlenmiş kurumlardır. Bu nedenle de bu yapı içinde yetişen birey ve meslek üye adayları, değişen toplumun gereklerine uyum sağlarken, çağa uygun bilgi, beceri, tutum ve davranışları da kazanır (Özden, 2005). Ayrıca uygulamalarında hızlı ve doğru kararların alınması ile karşı karşıya olan tüm mesleklerde akılcı kararların alınması büyük önem taşımaktadır. Hemşirelik mesleğinde doğru ve hızlı karar alma sürecinin gerçekleştirilmesi bu sistemin eğitim müfredatı içerisinde olması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Öğrenim süresinin sonuna gelen hemşirelik öğrencisi, yasal ve mesleki gereklilikleri tamamlayarak yeni mezun adını almakta ve çok iyi bildiği öğrencilik rolü ve akademik dünyadan ayrılarak, daha az bildiği mesleki rolü ve sağlık bakım sistemine geçiş yapmaktadır. Ancak beklenti ve ihtiyaçları birbirinden farklı olan bu iki dünya arasındaki geçiş süreci, yeni mezunlar için fiziksel, duygusal ve sosyal yönlerden önemli bir yük oluşturmaktadır (Kim ve Yeo 2019). Hemşirelik eğitiminin, mesleğin gerçekleri ile uyuşmayan bilgi, beceri ve tutumları kazandırdığını öne süren Kramer tarafından (1974) bu durum, gerçeklik şoku olarak adlandırılmakta ve yeni mezunun yeni görev, yetki ve sorumluluklar ile karşılaştığında beklemedikleri ve istemediklerine yönelik verdiği fiziksel, duygusal ve sosyal yanıt olarak tanımlanmaktadır (Kramer, 1974). Yaklaşık yarım yüzyıl önce yeni mezun hemşirelerin geçiş süreci ile ilgili sorunlar olduğunu ortaya koyan Kramer'in çalışması, günümüzde halen geçerliliğini korumaktadır (Duchscher, 2009).

Dünyanın farklı coğrafyalarında yapılan çalışmalarda yeni mezun hemşirelerin mesleki yaşama geçişlerinin zorlu bir süreç olduğu belirtilmektedir (Taştan ve ark. 2013; Yu ve Lee 2018; Labrague ve ark. 2019; Rainbow ve Steege 2019). Aynı zamanda yeni mezunların geçiş şokunu farklı düzeylerde deneyimlediği ve korku, isteksizlik, özgüven eksikliği, hayal kırıklığı, kafa karışıklığı, soyutlanma, anksiyete, stres, baskı ve tükenmişlik gibi olumsuz duygular hissettikleri belirtilmektedir (Sönmez ve Yıldırım 2016; Labrague ve ark. 2019; Rainbow ve Steege 2019).

Özyeterlilik inancı karmaşık duyguların düzenlenmesinde etkili olabilecek bir faktör olarak düşünülebilir. Çünkü öz-yeterlilik inancı, bireyin nasıl hissedeceğini, düşüneceğini ve davranacağını belirleyen önemli bir özelliktir. Bu inanç bireyin günlük yaşamında ve iş yaşamında karşılaştığı çözümlenmesi güç sorunlarla başa çıkabilmesinde önemli rol oynar (Conner ve Norman, 1995). Yapılan çalışmalar özyeterlilik inancı yüksek olan bireylerin sosyal yaşamda ve iş yaşamında daha başarılı olduklarını göstermektedir. Henderson ve ark., (2018) klinik ortamlarda sağlanan tutarlı bir öğrenme sürecinin, hemşirelik öğrencilerinin öğrenme deneyimini geliştirerek klinik uygulamaları aktif olarak yönetmelerine ve öz yeterliklerini geliştirmelerine katkı sağladığını; Terry, ve ark., (2020) eğitimde öz yeterliğin öğrencinin esnek yönlerini beslemek ve desteklemek için fırsat olduğunu ve öz yeterliliğin hemşirelik öğrencilerinin lisans akademik eğitimlerinde karşılaşılabilecekleri zorlukların üstesinden gelmek ve zorlukları aşmak için kapasitelerini daha fazla geliştirdiğini ve yıpranmayı azalttığını ifade etmişlerdir. Başka bir araştırmada öz-yeterlilik inancı, hemşirelerin işlerini yaparken duydukları özgüven ve

karşılaştıkları güçlükler karşısında gösterdikleri dayanıklılık ile ilgili bulunmuştur (Sandra ve O'Donnell, 2010).

Çalışmalardan da görüldüğü üzere yeni mezun olacak hemşirelerin özyeterlilik düzeyleri mesleki hazır oluşluklarını etkilemektedir. Mesleki yaşama geçişte yaşanan zorlu sürece başka faktörler eklendiğinde ise durum daha da karmaşık bir hal alabilmektedir. Tüm dünyayı etkileyen ölümlere neden olan salgınlarda sağlık çalışanları en zorlu şartlarda çalışanlar arasında yer almaktadır (İzci, 2020). Covid 19 salgını sürecinde hemşireler fiziksel, sosyal ve ruhsal anlamda birçok sorunla baş etmek zorunda kalmışlardır. Özellikle Covid-19 salgını sürecinde uygulamalarına devam eden ve mezuniyet sonrası bu süreç içerisinde yer alan öğrenciler için ise mezuniyet sonrası mesleki hazır oluşlukları daha karmaşık bir hal alabileceği düşünülmektedir. Öğrencileri bu zorlu sürece hazırlamada yol gösterici olabileceği düşünülmesi nedeni ile çalışma; covid-19 salgını sürecinde intörn hemşirelerde genel özyeterlilik ve mesleki hazıroluşluk durumunu değerlendirmek amacı ile planlanmıştır.

Araştırma soruları:

- 1- Öğrencilerin Genel Öz-Yeterlik düzeyleri nedir?
- 2- Öğrencilerin Mesleki Hazır Oluşluk Algı düzeyleri nedir?
- 3- Öğrencilerin Öz-Yeterliklerini ve Mesleki Hazır Oluşluk Algı düzeylerini etkileyen etmenler nelerdir?
- 4- Öğrencilerin Genel Öz-Yeterlik düzeyleri ile Mesleki Hazır Oluşluk Algı düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

GEREÇ- YÖNTEM

Çalışma tanımlayıcı araştırma olarak yapıldı.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Çalışma Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi 2021-2022 eğitim öğretim yılı güz ve bahar dönemi Intörn Uygulaması derslerini alan 210 öğrenci ile 30.05.2022- 30.08.2022 tarihleri arasında yapılması planlanmıştır. Çalışmada örneklem seçilmemiş tüm evrenle çalışma yapılmıştır. Çalışma 173 öğrenci ile tamamlandı.

Dahil edilme kriterleri

- İntörn uygulama dersini alıyor olmak

Dahil edilmeme kriterleri

- Çalışmaya katılmayı kabul etmemek

Veri Toplama Araçları

Öğrencileri Tanımlayıcı Form: Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini ve çalışma yaşamları ile ilgili görüşlerinin yer aldığı 9 sorudan oluşan form araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Genel Öz-Yeterlik Ölçeği (GÖYÖ)

Schwarzer ve Jarusalem tarafından 1979 yılında Almanya’da geliştirilen Genel Öz-Yeterlik ölçeği ilk olarak 20 madde olarak hazırlanmıştır. 1981 yılında yapılan düzeltmelerle 10 maddeye indirilen ölçek 1995 yılında son haline getirilmiştir. Aypay (2010) tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. İngilizce de dâhil olmak üzere 28 dile çevirisi yapılan ölçeğin birçok araştırmacı tarafından öncelikli olarak kullanıldığı bilinmektedir. Ölçek değişik çevrelerin yeni ve zor görevlerle başa çıkma yeterliliği inancını test etmektedir. Tamamı pozitif ve 10 maddeden oluşan ölçek tamamen yanlış ve tamamen doğru noktalarıyla sınırlanan 4’lü likert tipinde hazırlanmıştır. Ölçek iç tutarlılığı tüm ülkeler üzerinde yapılan çalışmayla $\alpha=0.86$ olarak belirlenmiştir. Maddelerde yüksek puan almak yüksek seviyedeki genel özyeterliğe işaret etmektedir (Aypay 2010).

Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı Ölçeği

Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı Ölçeği’nin, son sınıf hemşirelik öğrencilerinin mesleki hazır oluşluk algılarının belirlenmesinde geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracıdır. Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Tarhan ve Yıldırım 2021’de yapılan ölçek 15 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar: Mesleki Uyum 1, 2, 7, 8, 9; İletişim ve İş birliği; 3, 10, 11, 12, 13, 14, 15; Mesleki Yeterlilik 4, 5, 6 şeklindedir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,90 olarak belirlenmiştir. Beşli Likert şeklinde olan ölçekte, olumsuz anlam içeren maddeler yer almamaktadır. Tüm ölçek ve alt boyuttan alınan toplam puanın madde sayısına bölünmesiyle ölçek ve alt boyut puanları hesaplanmaktadır. Tüm ölçek ve her alt boyuttan en düşük 1 puan, en yüksek 5 puan alınabilmektedir. İlgili alt boyuttan alınan puan ortalamasının yüksek olması, öğrencilerin ilgili alt boyuttaki mesleki hazır oluşluk algısının yüksek olduğu şeklinde yorumlanmaktadır (Tarhan ve Yıldırım 2021).

Verilerin Toplanması

Araştırmacı tarafından yüzyüze öğrencilere anketler verilerek doldurmaları sağlandı. Öğrencilerin aynı koşullarda değerlendirme yapabilmelerini sağlamak için formlar eş zamanlı olarak verildi ve aynı ortamda değerlendirildi.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmada verilerin değerlendirilmesinde IBM SPSS Statistics Version 26 istatistik paket programı kullanıldı. Tanımlayıcı istatistikler birim sayısı (n), yüzde (%), ortanca, %25-%75 yüzde olarak verildi. Ölçeklerin puanları Shapiro-Wilk normallik testi ile değerlendirildi, Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanıldı. Ayrıca değişkenler arasındaki ilişkinin varlığını test etmek için Spearman Korelasyon Analizi kullanıldı. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alındı.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yapılabilmesi için Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden akademik izin, Sosyal ve Beşeri Etik Kurulu'ndan (Tarih:26.04.2022; no: 174) etik izin, anketlerin uygulanması için de öğrencilerden yazılı ve sözlü onam alındı.

BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri

Demografik özellikler	Sayı	Yüzde
Yaş	22.4 ± 1.26	
Cinsiyet		
Erkek	34	19.7
Kadın	139	80.3
Kaldığı yer		
Yurt	83	48.0
Ev aile ile birlikte	73	42.2
Ev arkadaşları ile birlikte	17	9.8

Tablo 1.'de öğrencilerin %80.3'ünün kadın, %48.0'ının yurttan kaldığı; Tablo 2'de %66.5'inin isteyerek mesleği seçtiği, %49.1'inin mesleğini severek yapabileceği, %72.8'inin salgında çalışma hayatının etkilendiği bulunmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin eğitim özellikleri

Özellikler	Sayı	Yüzde
Öğrencinin not ortalaması	3.07 ± 0.28	
Mesleği isteyerek seçme		
İsteyerek seçenler	115	66.5
İstemeyerek seçenler	58	33.5
Mesleğini sürdürmekle ilgili düşüncesi		
Severek yapabilir	85	49.1
Yapabilir	76	43.9
Sevmiyor ancak yapmak zorunda	12	6.9
Çalışmak istediği alanlar		
Dahili		
Evet	54	31.2
Hayır	119	68.8
Cerrahi		
Evet	70	40.5
Hayır	103	59.5
Ruh sağlığı		
Evet	28	16.2
Hayır	145	83.8
Halk sağlığı		
Evet	63	36.4
Hayır	110	63.6
Çocuk sağlığı		
Evet	21	12.1
Hayır	152	87.9
Kadın sağlığı		
Evet	39	22.5
Hayır	134	77.5
Salgının çalışma hayatını etkileme durumu		
Etkileyen	126	72.8
Etkilemeyen	47	27.2
Salgının etki boyutu		
Fiziksel		
Sorun yaşayanlar	83	48.0

Sorun yaşamayanlar	90	52.0
Sosyal		
Sorun yaşayanlar	102	59.0
Sorun yaşamayanlar	71	41.0
Ruhsal		
Sorun yaşayanlar	100	57.8
Sorun yaşamayanlar	73	42.2

Tablo 3. Öğrencilerin Genel Öz-Yeterlik Ölçeği ve Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı Ölçeği toplam değerleri

Ölçek	Median	(%25-%75)
Öz-Yeterlik Ölçeği toplam puanı	32.0	30.0 - 37.0
Mesleki Hazır Oluşluk Algısı toplam puanı	4.2	3.9 – 4.6
Mesleki uyum alt boyut puanı	4.0	3.8 – 4.5
İletişim işbirliği alt boyut puanı	4.5	4.0 – 4.8
Mesleki yeterlilik alt boyut puanı	4.0	3.6 – 4.6

Öğrencilerin Genel Öz-Yeterlik Ölçeği toplam median değeri 32.0 olduğu belirlenmiştir. Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı Ölçeği toplam median değerleri 4.2; Mesleki uyum alt boyut median değeri 4.0; İletişim işbirliği alt boyut median değeri 4.5; Mesleki yeterlilik alt boyut median değeri 4.0 olarak saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin Özelliklerine Göre Genel Öz-Yeterlik Ölçeği ve Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı Ölçeği Puan Dağılımları

	Öz-Yeterlik Ölçeği	Mesleki Hazır Oluşluk Algısı Ölçeği	Mesleki uyum alt boyutu	İletişim işbirliği alt boyutu	Mesleki yeterlilik alt boyutu
--	--------------------	-------------------------------------	-------------------------	-------------------------------	-------------------------------

	Toplam Puan Median Değeri	Toplam Puan Median Değeri	Toplam Puan Median Değeri	Toplam Puan Median Değeri	Toplam Puan Median Değeri
Cinsiyet					
Kadın	32.0	4.2	4.0	4.5	4.0
Erkek	34.0	4.3	4.2	4.5	4.0
p	0.13	0.84	0.31	0.78	0.95
Mesleği seçme durumu					
İsteyerek	33.0	4.3	4.0	4.5	4.0
İstemeyerek	30.0	4.0	4.0	4.3	4.0
p	0.01	0.01	0.06	0.01	0.01
Mesleği ile ilgili düşüncesi					
Severek yapabilir	33.0	4.4	4.0	4.7	4.3
Yapabilir	31.0	4.1	4.0	4.4	4.0
Sevmiyor ama yapmak zorunda	30.0	3.7	3.7	4.0	3.6
p	0.05	0.01	0.01	0.01	0.01
Salgının çalışma hayatını etkileme durumu					
Etkileyenler	31.0	4.1	4.0	4.4	4.0
Etkileyemeyenler	36.0	4.5	4.2	4.7	4.3
p	0.10	0.01	0.01	0.01	0.01

Tablo 4’de Mesleki hazıroluşluk alt boyutları olan mesleki uyum, iletişim işbirliği ve mesleki yeterlilik ile mesleği seçme durumu, mesleği ile ilgili düşüncesi ve salgının çalışma hayatını etkileme durumlarının istatistiksel olarak aralarındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0.05$). Öğrencilerin genel öz-yeterlilikleri ile mesleği seçme durumu ve mesleği ile ilgili düşünceleri istatistiksel olarak aralarındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0.05$).

Tablo 5. Genel Öz-Yeterlilik Ölçeği ve Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı Ölçeği Arasındaki İlişki

	Öz-Yeterlik Ölçeği	Mesleki uyum alt boyutu	İletişim işbirliği alt boyutu	Mesleki yeterlilik alt boyutu
Öz-Yeterlik Ölçeği	-	-	-	-
Mesleki uyum alt boyutu	rho=0.39 p=0.001	-	-	-
İletişim işbirliği alt boyutu	rho=0.34 p=0.001	rho=0.65 p=0.001	-	-
Mesleki yeterlilik alt boyutu	rho=0.37 p=0.001	rho=0.67 p=0.001	rho=0.63 p=0.001	-

*Pearson Kolerasyon Analiz Sonuçları; r: pearson kolerasyon katsayısı; p: anlamlılık

0.00-0.25: çok zayıf; 0.26-0.49: zayıf; 0.50-0.69: orta; 0.70-0.89: yüksek; 0.90-1.00: çok yüksek ilişki (Özdamar,2009).

Öğrencilerin genel özyeterlilik ölçek puanları ile mesleki uyum (rho= 0.39) ve iletişim işbirliği (rho= 0.34)ve mesleki yeterlilik (rho= 0.37) arasında pozitif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p \leq 0.05$). Mesleki hazıroluşluk alt boyutları olan mesleki uyum ile iletişim işbirliği (rho= 0.65) ve mesleki yeterlilik (rho= 0.67) arasında pozitif yönlü, orta ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p \leq 0.05$); iletişim işbirliği ile mesleki yeterlilik (rho= 0.63) arasında pozitif yönlü, orta ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p \leq 0.05$) (Tablo 5).

TARTIŞMA

Bu çalışma, covid-19 salgını sürecinde intörn hemşirelerde genel özyeterlilik ve mesleki hazıroluşluk durumunu değerlendirmek amacı ile yapıldı. Araştırmanın birinci sorusunda; Öğrencilerin Genel Öz-Yeterlik düzeyleri belirlenmek istenmiştir. Çalışmada öğrencilerin Genel Öz-Yeterlik Ölçeği toplam median değeri 32.0 olduğu belirlenmiştir. Ölçekten alınabilecek maksimum puanın 40 olduğu düşünüldüğünde öğrencilerin genel özyeterlilik düzeylerinin iyi bir düzeyde olduğu söylenebilir. Eraydın (2021) yaptığı çalışmada öğrencilerin orta düzeyde öz yeterliliğe sahip olduğunu bulmuştur. Yapılan diğer çalışmalarda ise çalışmamıza benzer olarak hemşirelik öğrencilerinin öz yeterlilik algılarının üst düzeyde olduğu bulunmuştur (Göger ve Çevirme 2019; Karadağ, Aksoy Derya, Ucuzal, 2011).

Araştırmanın ikinci sorusunda; Öğrencilerin Genel Öz-Yeterlik düzeyleri ve Mesleki Hazır Oluşluk Algı düzeyleri belirlenmek istenmiştir. Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı Ölçeği toplam median değerleri 4.2; Mesleki uyum alt boyut median değeri 4.0; İletişim işbirliği alt boyut median değeri 4.5; Mesleki yeterlilik alt boyut median değeri 4.0 olarak saptanmıştır (Tablo 3). Ölçekten alınabilecek maksimum puanın 5 olduğu düşünüldüğünde öğrencilerin Mesleki Hazır Oluşluk Algısı ve alt boyut değerlerinin orta düzeyde yüksek olduğu söylenebilir. Bener olarak Tarhan (2020) yaptığı çalışmada simülasyon uygulaması öncesi öğrencilerin mesleki hazır oluşluk algılarını 3,5- 4 civarında yani orta düzeyde yüksek olarak bulmuştur.

Araştırmanın üçüncü sorusunda; Öğrencilerin Öz-Yeterliklerini ve Mesleki Hazır Oluşluk Algı düzeylerini etkileyen etmenler belirlenmek istenmiştir. Çalışmada Mesleki hazıroluşluk alt boyutları olan mesleki uyum, iletişim işbirliği ve mesleki yeterlilik ile mesleği seçme durumu, mesleği ile ilgili düşüncesi ve salgının çalışma hayatını etkileme durumlarının istatistiksel olarak aralarındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0.05$). Öğrencilerin genel öz-yeterlilikleri ile mesleği seçme durumu ve mesleği ile ilgili düşünceleri istatistiksel olarak aralarındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0.05$). Görüldüğü üzere öğrencilerin mesleği seçme durumu ve mesleği ile ilgili düşüncesi öz yeterliliğini ve mesleki hazır oluşluklarını etkileyen etmenler olarak öne çıkmaktadır. Benzer olarak Yiğitbaş ve Yetkin (2003)'in çalışmasında, bölüme isteyerek gelen öğrencilerin karşılaştıkları sorunlarla baş etme konusunda, engelleri aşmada daha kararlı davrandıkları ve öz yeterlilikleri yüksek bireylerin başarıya ulaşmadaki kararlılıklarının daha fazla olduğu belirtilmektedir. Çalışmada salgının çalışma hayatını etkileme durumları ise Mesleki hazıroluşluklarını etkilediği görülmüştür. Bunun nedeninin salgın sürecinde sağlık çalışanları ve hemşirelerin yaşadığı sorunlar olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın dördüncü sorusu; Öğrencilerin Genel Öz-Yeterlik düzeyleri ile Mesleki Hazır Oluşluk Algı düzeyleri arasında ilişki var mıdır? Olarak belirlenmiştir. Çalışmada öğrencilerin genel özyeterlilik ölçek puanları ile mesleki uyum, iletişim işbirliği ve mesleki yeterlilik arasında pozitif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Mesleki hazıroluşluk alt boyutları olan mesleki uyum ile iletişim işbirliği ve mesleki yeterlilik arasında; iletişim işbirliği ile mesleki yeterlilik arasında pozitif yönlü, orta ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öz yeterlilik kişinin duruma özgü kendine inanışını ortaya koymaktadır (Erol ve Dilek, 2016; Göger ve Çevirme, 2019). Öz yeterliliği yüksek bireyler kendi sosyal yaşamlarında ve mesleki yaşamlarında karşılaştıkları sorunlarda sorunları çözmeye çalışır, kendini ve mesleğini güçlendirir (Vicdan ve

Taştekin, 2019). Hemşirelik öğrencilerinin okul ortamında elde ettikleri öz yeterlilik algısı mezuniyet sonrasında mesleki yeterlilik kavramına geçişi kolaylaştıracaktır. Kişinin kendine güvenmesi ve kendini yeterli hissetmesi yaptığı işte daha başarılı olmasını sağlayacaktır. İşinde başarılı olan kişinin iş doyumunu, iş motivasyonu artacak ve mesleğini yapmaktan zevk alacaktır. Bu nedenlerle hemşirelik eğitimi sırasında hemşirelik öğrencilerinin öz yeterliliklerinin geliştirilmesinin mesleki hazıroluşluklarını sağlamak için önemi büyüktür.

Sonuç ve Öneriler

Öğrencilerin Genel Öz-Yeterlik ve Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algılarının yüksek olduğu, mesleği seçme durumu ve mesleği ile ilgili düşüncesinin yeterlilik ve hazıroluşluk algılarını etkilediği bulunmuştur. Salgının çalışma durumunu etkilemesi ve genel özyeterlik arasında anlamlı bir fark yokken mesleki hazıroluşlukta fark yaratmaktadır. Özyeterlilik ile mesleğe hazıroluşluk arasında zayıf, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu nedenle akut süreçlerde özellikle salgınlarda en çok etkilenen grup olan hemşirelik öğrencilerinin öz yeterlilik düzeyleri artırılarak mesleki hazıroluşluklarının artırılması önerilmektedir. Özyeterliliklerinin ve mesleki hazıroluşluklarının artırılması için ise müfredat programlarına konuyla ilgili eklemelerin yapılması ve bu programların yeterliliklerinin araştırıldığı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Henderson A, Harrison P, Rowe J, Edwards S, Barnes M, Henderson S. Henderson A. (2018). Students take the lead for learning in practice: A process for building self-efficacy into undergraduate nursing education. *Nurse Educ Pract*, , 31, 14- 19. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2018.04.003>.

Terry D, Peck B, Smith A, Nguyen H. (2020). Occupational self-efficacy and psychological capital amongst nursing students: a cross sectional study understanding the malleable attributes for success. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*, 10(1), 159-172. doi:10.3390/ejihpe10010014.

Özden, Y. (2005). *Learning and Teaching*, 7nd ed. Pegem Publishing, 60- 169.

Kim, E.Y. ve Yeo, J.H. (2019). Effects of pre-graduation characteristics and working environments on transition shock of newly graduated nurses: A longitudinal study. *Nurse Education Today*, 78, 32-36.

Kramer, M. (1974). *Reality Shock: Why Nurses Leave Nursing* (1st ed.). St Louis, U.S.A: Mosby.

Duchscher, J.E. (2009). Transition shock: the initial stage of role adaptation for newly graduated registered nurses. *Journal of Advanced Nursing*, 65(5), 1103-1113.

Rainbow, J.G. ve Steege, L.M. (2019). Transition to practice experiences of first- and second-career nurses: A mixed-methods study. *Journal of Clinical Nursing*, 28(7-8), 1193-1204.

Labrague, L.J., Mc-Enroe-Pettite, D. ve Leocadio, M.C. (2019). Transition experiences of newly graduated Filipino nurses in a resource-scarce rural health care setting: a qualitative study. *Nursing Forum*, 54(2), 298-306.

Yu, M. ve Lee, H. (2018). Impact of resilience and job involvement on turnover intention of new graduate nurses using structural equation modeling. *Japan Journal of Nursing Sciences*, 15(4), 351-362.

Taştan, S., Unver, V. ve Hatipoğlu, S. (2013). An analysis of the factors affecting the transition period to professional roles for newly graduated nurses in Turkey. *International Nursing Review*, 60(3), 405-412.

Sönmez, B. ve Yıldırım, A. (2016). Difficulties experienced by newly-graduated nurses in Turkey: a qualitative study of first six months of employment. *Journal of Nursing Education and Practice*, 6(1), 104-110.

Schwarzer, Ralf, Fuchs R. (2005). “Self –efficacy and Health Behaviours, To appear in: Conner, M., & Norman, P. (1995). *Predicting Health Behaviour: Research and Practice with Social Cognition Models*. Buckingham:”Open University Press, (çevirimiçi), <http://userpage.fu-berlin.de/ruahahn/publicat/conner9.htm>,27.

Sandra M. O’Donnell. (2020). “The Effect Of Acute Care Orientation Coaching On Perceived Self-Efficacy Among New Graduate Nurses”, (çevirimiçi), <http://libres.uncg.edu/ir/uncw/f/odonnells2006-1.pdf>, 11 Şubat 2010.

Tarhan M, Yıldırım A. (2021). Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı Ölçeğinin Geliştirilmesi. SHYD, 8(1), 1-11.

Aypay A. (2010). Genel Özyeterlik Ölçeği'nin (GÖYÖ) Türkçe'ye uyarlama çalışması. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(2), 113-131

Eraydın S. (2021). İntörn Programının Hemşirelik Öğrencilerinin Özyeterlilik ve Mesleki Hazıroluşluk Düzeyine Etkisi. Haliç Üniv Sağ Bil Der, 4(2), 145-157

Göger S, Çevirme A. (2019). Hemşirelik öğrencilerinde öz yeterlik düzeyinin eğitim stresi üzerine etkisi. KUHEAD, 16 (4), 306-312. doi:10.5222/ HEAD.2019.306.

Karadağ E, Aksoy Derya Y, Ucuzal M. (2011). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin öz etkililik-yeterlik düzeyleri. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 4(1), 13-20.

Tarhan M. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleki Hazır Oluşluk Algılarının Güçlendirilmesinde Simülasyon Stratejisinin Etkisi, doktora tezi. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Yiğitbaş Ç, Yetkin A. (2003). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Öz-Etkililik-Yeterlik Düzeyinin Değerlendirilmesi. C. Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 7, 6-13

Vicdan AK, Taştekin A. (2019). Hemşirelik mesleği öz yeterlik ölçeği'ni Türkçe'ye uyarlama çalışması. ACU Sağlık Bilimleri Dergisi, , 10(3), 504- 510. <https://doi.org/10.31067/0.2019.183> .

Erol M, Dilek AT. (2016). Eyleme geçiren bir katalizör “öz yeterlik algısı”: üniversite öğrencileri üzerine bir inceleme. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31 (4), 711-723. doi:10.16986/HUJE.2015014223

Göger S, Çevirme A. (2019). Hemşirelik öğrencilerinde öz yeterlik düzeyinin eğitim stresi üzerine etkisi. KUHEAD, 16 (4), 306-312. doi:10.5222/ HEAD.2019.306.